

רשימות חוברת קיד

בס"ד.

פתח דבר

לקראת יום הכיפורים, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — המשך וסיום ה"יומן" דאלול — חשון תרצ"ה, ורשא (ג).

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, הנה, לאחר העתקת הרשימה בלשון אדמו"ר בעצמו בכתי"ק, בא גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים“

ו' תשרי, ה'תשנ"ח
ברוקלין, נ.י.

יש טובלים הרבה פעמים (בערוהכ"פ). פעם א"ל אדנ"ע ע"ז: אל תצדק הרבה, אַ ... צופיל דארפן ניט זיין.

כל התפלות דר"ה ויוהכ"פ בעמידה בל"נ. ובהתרת נדרים ער"ה כיונו ביחוד ע"ז. אדנ"ע הי' מפרט זה מיט די קליינע וערטערלאַך. אבל חפץ שתהי' עדת המתירים ברחוק קצת כדי שלא ישמעו.

הכריעות כשהייתי בריא: בתחלה על צפורני גודלי ידי ורגלי אח"כ על צפורני גודלי ידי ורגלי וכלי נגוע לרצפה במצח. אם א"א טוב יותר להשען במצח על האגרוף. בכלל, ע"פ קבלה, צ"ל הפסק בין המצח והרצפה: הטלית, האגרוף...

רנ"א זכורני שאדנ"ע עמד כל ליל יוהכ"פ אצל ארון הקדוש. נשען על ידו. ולא נשמע ממנו כל הגה. אח"כ במוצוהכ"פ הי' פאַרבריינגען עד הבוקר. משם הלכו לטבול. אמר דא"ח המשך לתקעו רנ"א. ורייד: והכהנים והעם וכו' כשהיו שומעים. אם היו שומעים. שלא הכל שמעו. און דער דערהער איז דא איצט אויך. ונופלים ע"פ. מען פאלט באַ זיך אַראפ ואס מ'האט אַ פנים. הי' ע"ד שיחה. המסובים נכנסים לתוך דבריו, משיבים עליהם. רק די עלטערע האבען געהאַט דרך ארץ. רז"א לא הי' נוכח.

קרה שאדנ"ע התפלל נעילה בתוך ארון הקודש. מניח המחזור בתוכו. קרה שהוא כרע והצבור כבר אמר הסליחות. עד רנ"ד (ולא הוא בכלל) הי' פאַרבריינגען במוצוהכ"פ. בכלל מרנ"ד נשתנה בכמה ענינים.

מוזכר בשנים הראשונות: קונטרס הצדקה, ההשכלה, התפלה (ולא זהו מתר"ס) העבודה. ולא ראיתים. הי' זמן אַז ער האט געברעַנט.

רצ"ה. סוכות

נ"כ. בשעת נ"כ כשאומרים תיבת יברכך המתברך ראשו באמצע. ד' — מיסב לימינו שהיא שמאל המברך. וישמרך — באמצע. יאר — לשמאלו שהיא ימין המברך. וכו' שלום — באמצע. ע"פ קבלה. אמירת רבש"ע — בשעה שהכהנים מנגנים דוקא. כשאומרים וישם וכו'

צריך לשמוע. כשמנגנים וישם — רבש"ע וכו' הצדיק. לך — ואם וכו' אלישע. שלום — וכשם וכו' לטובה. כשאומרים "שלום" — צ"ל ותש' ותח' ותר'. ההפסקות האלו אנו יודעים עי"ז שאדה"ז לקח את הצ"צ תחת טליתו לנ"כ עד זמן ידוע. אדיר במרום וכו' כשעדיין הטלית ע"פ. זוכרני שעמדתי לנ"כ תחת טליתו על כסא.

הי' פֶּאָרְבֵּייִנגען שבארו סדר הנענועים.

במוצויהכ"פ תר ספר אדנ"ע שבמוצויהכ"פ תק אדה"ז: כי מי גוי גדול וגו' קראנו אליו. הפרד"ס מפרש אליו אור המתלבש בכלים. הבעש"ט מפרש אליו התפשטות המהוה את הכלים. אליו זהו עצמות עצמות א"ס ועצמות הנשמה. ג' וירא תקס"ו הי' עוה"פ מאמר זה בתוס' באור. התחיל כי מי וגו' ופי' וירא אליו ד' — בב' הענינים. שכדי שיהי' גלוי אליו עצמותו הוא ע"י הוי'. ונקבע זה, וירא אליו, בעצם הנשמה. יש ע"ז הנחת ר' משה נ"ע.

לא הי' סדר קבוע שיאמר אדה"ז דא"ח מוצויהכ"פ.

הפֶּאָרְבֵּייִנגען שעד רנ"ד ועד בכלל היו חסידישע, שאח"כ מעהר רביישע. זוכרני פֶּאָרְב' שבארו פיוטי ההקפות.

רמח' הי' פֶּאָרְב' קודם הקפות ודברו אדנ"ע ורו"א. אדנ"ע א"ל: קום פֶּאָרְב' מיטן טאַטען מיטן זיידען. און דאס קען מען נאר אין אַ עגול. עשה עגול, על הרצפה, מאלונתית וישב על הרצפה. אמר: את לרבות את אחיך הגדול. און האט אָפּגעגעבען צ'עסט, ויאחזו בזרועו באמרו לכו נא ונוכחה וכו' (והי' אריכות הדבור בזה). היינטיגען יאהר ועט איהר זיך אויסטרייסלען שירים דשירים (וכן הי'). בתחלת הדבור גרשו את הנאספים מן החדר. נשארו רק אחדים. א"ז (הר' רבקה נ"ע) התחילה לדבר בזה — קראתו "רש"ב" — ויענהו: איך בין א שליח.

כא. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אמר:

יש טובלים הרבה פעמים (בערב יום הכיפורים). אבל אדמו"ר נ"ע לא נהג כן⁷⁶. ופעם אמר לי אדמו"ר נ"ע על זה: אל תצדק הרבה, א' ... צופיל דארפן ניט זיין.

כב. עוד אמר:

כל התפלות דר"ה ויוהכ"פ — בעמידה, אבל בלי נדר⁷⁷. ובהתרת נדרים ערב ר"ה כיונו ביחוד על זה — שמנהג טוב זה לא יהי' בתורת נדר.

אדנ"ע הי' מפרט ענין זה בדיבור, מיט די קליינע וערטערלאך, אבל חפץ שתהי' עדת המתירים בריחוק קצת, כדי שלא ישמעו.
עוד אמר:

סדר הכריעות כשהייתי בריא: בתחלה⁷⁸ — כורע אני על ברכי וסומך על צפורני גודלי ידי ורגלי, אח"כ — להשתחוואה — מתקומם מברכי ונשאר עומד רק על צפורני גודלי ידי ורגלי, ובלי נגוע לרצפה במצח.

והוסיף: אם אי אפשר להשאר להתקומם מהברכיים ולהשאר לעמוד רק על צפורני גודלי ידיים ורגלים בלי לנגוע לרצפה במצח — טוב יותר להשען במצח על האגרוף מאשר לעמוד על הברכיים. ככלל, ע"פ קבלה, צריך להיות הפסק בין המצח והרצפה: ע"י הטלית, האגרוף...

כג. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר:

בשנת תרנ"א⁷⁹, זכורני שאדמו"ר נ"ע עמד כל ליל יוהכ"פ אצל ארון הקדוש, נשען על ידו, ולא נשמע ממנו כל הגה. אח"כ במוצאי יוהכ"פ — הי' פאָרבריינגען עד הבוקר, ומשם הלכו לטבול.

(76) ראה גם סה"ש תש"ה ע' 21. "יומן" [תשרי] תרצ"א ("רשימות" חוברת ד' ע' 17).

(77) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרי"ט סט"ו-טז.

(78) הלשון בגוכתי"ק — צע"ק. וראה "יומן" הנ"ל (ע' 10), ועפ"ז פוענח כאן.

(79) ראה גם ר"ד מסעודת מוצאי יוהכ"פ תרפ"ט ס"א (סה"ש תרפ"ט ע' 25).

באותה התוועדות, אמר אדמו"ר נ"ע דא"ח — המשך לד"ה תקעו תרנ"א⁸⁰.

והי' גם רייד (שיחה), ובה פירש הנוסח ד"והכהנים והעם וכו'" ב"סדר עבודה" דיוהכ"פ:

"והכהנים והעם וכו' כשהיו שומעים" — "כשהיו (כאשר היו) שומעים", היינו, אם היו שומעים, כיון שלא הכל שמעו. אוי"ג דער דערהער — איז דא איצט אויך.

"ונופלים על פניהם" — מען פאלט באַ זיך אַראַפּ ואס מ'האט אַ פנים.

הדיבור בענין זה הי' ע"ד שיחה, היינו, שהמסובים נכנסים לתוך דבריו, משיבים עליהם, ורק די עלטערע האבען געהאָט דרך ארץ שלא להכנס לתוך דבריו כו'.

דודי רז"א (אחיו של אדמו"ר נ"ע) — לא הי' נוכח אז.

כד. עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:

קרה שאדמו"ר נ"ע התפלל נעילה בתוך ארון הקודש, היינו, שהי' מניח המחזור בתוכו.

קרה גם שאדמו"ר נ"ע האריך בתפלת המוסף דיוהכ"פ, כך שהוא רק כרע, והצבור כבר אמר הסליחות.

כה. עוד סיפר:

עד שנת תרנ"ד (ולא הוא בכלל) הי' אדמו"ר נ"ע נוהג פאַרבריינגען במוצאי יוהכ"פ.

בכלל משנת תרנ"ד נשתנה הסדר אצל אדמו"ר נ"ע בכמה ענינים⁸².

כו. עוד אמר:

מוזכר בשנים הראשונות של אדמו"ר נ"ע שכתב כמה קונטרסים:

(80) ההמשך — שנדפס בסה"מ תרנ"א בתחלתו (עד ע' נג) — כולל ה' מאמרים. שנים מהם (והנהגה כ"ז הוא בחי' פני המשפיע, וביאור הענין הנה אמרו רז"ל אמרו לפני מלכות) — ללא תאריך, וכנראה שא' מהם הוא המאמר שנאמר במוצאי יוהכ"פ.

(81) = שמיעה זו, במובנה הרוחני — ישנה גם כיום.

(82) ראה גם "יומן" הנ"ל (ע' 19): "בכלל אפשר לומר שהתחיל לנהוג נשיאותו לגמרי

מ"ה רנ"ד".

קונטרס הצדקה⁸³, קונטרס ההשכלה, קונטרס התפלה (ולא זהו קונטרס התפלה שלפנינו שהוא מהשנים שלאח"ז — משנת תר"ס) וקונטרס העבודה⁸⁴. ולא ראיתים.

והוסיף: הי' זמן אַז⁸⁵ ער האט געברעַנט. ויתכן שלאחרי שכתב קונטרסים אלה — שרפם.

תרצ"ה. סוכות

כו. הסדר דנשיאת כפים⁸⁶:

בשעת נשיאת כפים, כשאומרים הכהנים תיבת "יברכך" — המתברך, ראשו באמצע. כשאומרים תיבת "ד'" — מיסב ראשו לימינו שהיא שמאל המברך. "וישמרך" — ראשו באמצע. "יאר" — מיסב ראשו לשמאלו שהיא ימין המברך. וכו' "שלום" — באמצע. כן הוא ע"פ קבלה.

אמירת "רבונו של עולם" — בשעה שהכהנים מגננים דוקא, אבל כשאומרים התיבות "וישם וכו'" — צריך לשמוע.

והסדר הוא: כשמגננים הכהנים לתיבת "וישם" — אומרים "רבש"ע וכו' הצדיק". כשמגננים לתיבת "לך" — אומרים "ואם וכו' אלישע". כשמגננים לתיבת "שלום" — אומרים "וכשם וכו' לטובה". כשאומרים הכהנים תיבת "שלום" — צריכים לומר "ותשמרני ותחנני ותרצני".

— ההפסקות האלו אנו יודעים עי"ז שאדמו"ר הזקן לקח את הצ"צ תחת טליתו לנשיאת כפים עד זמן ידוע⁸⁷. —

"אדיר במרום וכו'" — אומרים כשעדיין הטלית על פניו.

וסיים כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: זוכרני שעמדתי לנשיאת כפים תחת טליתו של אדמו"ר נ"ע על כסא.

(83) נזכר גם בהגהות לד"ה פתח אלי' תרנ"ח (ע' יב): "בקונטרס הצדקה ד"ה ויכנעו עמי כו' ויבקשו פני" (וראה הערות המו"ל באגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' ע-ק"ח).

(84) ולא זהו קונטרס העבודה שלפנינו, שהוא מהשנים שלאח"ז — משנת תרס"ט-ע.

(85) שהוא — אדמו"ר נ"ע — הי' שורף כתבים כו'.

(86) נדפס גם ב"היום יום" ז' סיון — מ"רשימות".

(87) ראה לקו"ד ח"א כט, סע"ב ואילך.

כח. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אמר בנוגע לסדר הנענועים: הי' פאָרבריינגען שביארו סדר הנענועים⁸⁸.

כט. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר⁸⁹ שבמוצאי יוהכ"פ שנת תרנ"ד סיפר אדמו"ר נ"ע שבמוצאי יוהכ"פ שנת תקנ"ו אמר אדמו"ר הזקן:

כי מי גוי גדול וגו' קראנו אליו⁹⁰. הפרד"ס⁹¹ מפרש "אליו" — אור המתלבש בכלים. הבעש"ט מפרש "אליו" — התפשטות המהוה את הכלים. והוסיף אדמו"ר הזקן ופירש — "אליו" זהו עצמות. עצמות א"ס ועצמות הנשמה.

ביום ג' פ' וירא תקס"ו הי' עוד הפעם מאמר זה בתוספת ביאור.

התחיל בפסוק "כי מי וגו'", ובהמשך לזה פירש גם הפסוק⁹² "וירא אליו ד'" — בב' הענינים (פירושים) ד"אליו", עצמות א"ס ועצמות הנשמה, שכדי שיהי' גלוי "אליו", עצמותו ית', הוא ע"י הוי'. ונקבע זה — "וירא אליו", אל אברהם — בעצם הנשמה.

יש על מאמר זה הנחת (בנו של אדמו"ר הזקן) ר' משה נ"ע⁹³. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אמר שלא הי' סדר קבוע שיאמר אדמו"ר הזקן דא"ח במוצאי יוהכ"פ.

ל. עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:

הפאָרבריינגען של אדמו"ר נ"ע שהיו עד שנת תרנ"ד ועד בכלל — היו חסידישע⁹⁴, משא"כ הפאָרבריינגען בשנים שאח"כ — היו מעהר רבישע.

(88) ראה "יומן" הנ"ל (ע' 12) ע"ד סדר הנענועים — משנת רצ"ה. וראה גם "רשימות" חוברת סב ע' 15-16.

(89) ראה גם מכתב אדמו"ר מוהרי"צ מיום י"ב תשרי שנה זו (תרצ"ה) — אגרות קודש שלו ח"ג ע' קמד (נעתק ב"היום יום" יא תשרי) — בכמה שינויים.

(90) ואתחנן ד, ז.

(91) של"ב פ"ב.

(92) ר"פ וירא.

(93) להעיר גם ממאמר ד"ה תניא בספרי מי כה' אלקינו בכל קראינו אליו, מיום א' פ' וירא

תקס"ו, שנדפס בסה"מ תקס"ו — מהנחות ר' משה נ"ע — ע' כא ואילך.

(94) ראה גם "יומן" שבהערה 82 — ע"ד הפאָרבריינגען דשמחת בית השואבה: "עד שנת

רנ"ה הי' אדנ"ע פארבריינגען .. שותה הרבה משקה, מנגן וגם רוקד .. מבאר ענין בחסידות, אבל בלא התחלת פסוק.

זוכרני פֶּאַרבריינגען שביארו פיוטי ההקפות.

בשנת תרמ"ח הי' פֶּאַרבריינגען קודם הקפות, ודברו אדמו"ר נ"ע ואחיו הגדול הרז"א.

אדמו"ר נ"ע אמר לו (לרז"א): קום פֶּאַרבריינגען מיטן טאַטען (אדמו"ר מהר"ש) און מיטן זיידען (הצ"צ). והוסיף: און דאס קען מען נאר אין אַ עגול.

עשה עגול, על הרצפה, מאלונתית, וישב על הרצפה.

אמר: כתיב⁹⁵ "כבד את גו'", את לרבות את אחיך הגדול⁹⁶. און האט אָפּגעגעבען צ'עסט⁹⁷, ויאחזו בזרועו באמרו לכו נא ונוכחה וכו'⁹⁸ (והי' אריכות הדיבור בזה). ואמר: היינטיגען יאהר ועט איהר זיך אויסטרייסלען שירים דשירים (וכן הי').

בתחלת הדיבור גרשו את הנאספים מן החדר. נשארו רק אחדים. אמי זקנתי (הרבנית רבקה נ"ע) התחילה לדבר בזה — קראתו "רש"ב" — ויענהו: איך בין א שליח.

(95) יתרו כ, יב.

(96) ראה כתובות קג, א. זח"ג פג, א.

(97) = הצדיע בפניו.

(98) ראה גם שיחת אחרון של פסח תשי"ג.